

Կենդանաբանության և հիդրոէկոլոգիայի
գիտական կենտրոն ՊՈԱԿ-ի տնօրեն՝

Ս.Ա.Աղայան

2026 թ.

Հ Ա Ր Ց Ա Շ Ա Ր

**Գ.00.08 – ԿԵՆՂԱՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՄԱԿԱԲՈՒԾԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, ԷԿՈԼՈԳԻԱ
մասնագիտությամբ թեկնածուական քննության**

1. Կենդանիների դերը երկրագնդի էկոհամակարգերում: Կենդանիների երկրաբանական նշանակությունը:
2. Ուսմունք սաղմնային թերթիկների մասին: Կինոբլաստ, ֆազոցիտոբլաստ: Երկշերտ, եռաշերտ կենդանիներ:
3. Միաբջիջ և բազմաբջիջ կենդանիներ: Բազմաբջջայնության առաջացման տեսությունները: Բազմաբջջայնության կենսաբանական նշանակությունը:
4. Կենդանիների համաչափության հիմնական ձևերը, դրանց հարմարողական նշանակությունը: Մետամերիան որպես համաչափության հատուկ ձև:
5. Օրգանական աշխարհի զարգացման հիմնական ուղղությունները /կենսաբանական առաջադիմություն, կենսաբանական հետադիմություն/ և ուղիները /արոմորֆոզ, իհոադապտացիա, դեգեներացիա/:
6. Ռեյիկտներ՝ կենդանի և բրածո: Անցումային ձևեր՝ կենդանի և բրածո:
7. Կենդանական աշխարհի էվոլյուցիայի շարժիչ ուժերը: Միկրոէվոլյուցիա: Մակրոէվոլյուցիա: Տարամիտում (դիվերգենցիա), համամիտում (կոնվերգենցիա), էվոլյուցիայի զուգահեռ ընթացք:
8. Ժամանակակից կարգաբանական համակարգը որպես օրգանական աշխարհի զարգացման արտացոլում:
9. Նյարդային համակարգի օրգանների կառուցվածքի առանձնահատկությունները և էվոլյուցիան կենդանիների տարբեր խմբերում:
10. Քորդավորների զգայարանները՝ շոշափելիքի, համի, հոտառության, լսողության և հավասարակշռության, տեսողության:
11. Բիոակուստիկա: Կենդանիների ազդանշանային համակարգ, կողմնորոշումը տարածության մեջ:
12. Ծածկույթների առանձնահատկությունները և էվոլյուցիան կենդանիների տարբեր խմբերում:

13. Կմախքի կառուցվածքի առանձնահատկությունները և էվոյուցիան կենդանիների տարբեր խմբերում:
14. Շարժման ձևերի և շարժողական ապարատի կառուցվածքի առանձնահատկությունները և էվոյուցիան կենդանիների տարբեր խմբերում էվոյուցիա:
15. Մարսողական համակարգի օրգանների կառուցվածքի առանձնահատկությունները և էվոյուցիան կենդանիների տարբեր խմբերում:
16. Շնչառական համակարգի օրգանների կառուցվածքի առանձնահատկությունները և էվոյուցիան կենդանիների տարբեր խմբերում:
17. Մարմնի խոռոչ՝ պարենքիմատոզ, առաջնային խոռոչ և երկրորդային խոռոչ ունեցող կենդանիներ: Մարմնի խոռոչի էվոյուցիան և հիմնական ֆունկցիաները:
18. Արյունատար համակարգի հիմնական ձևերը, առանձնահատկությունները և էվոյուցիան փոփոխությունները կենդանիների տարբեր տաքսոնոմիական խմբերում:
19. Արտաթորության համակարգի օրգանների կառուցվածքի առանձնահատկությունները և էվոյուցիան կենդանիների տարբեր խմբերում:
20. Սեռական օրգանների կառուցվածքը, առանձնահատկությունները և էվոյուցիան փոփոխությունները կենդանիների տարբեր տաքսոնոմիական խմբերում:
21. Սեռական և արտաթորություն համակարգերի փոխհարաբերությունները և կապը ողնաշարավոր կենդանիների տարբեր դասերում:
22. Բաժանասեռության և հերմաֆրոդիտիզմի երևույթը, դրանց կենսաբանական նշանակությունը, առավելություններն ու թերությունները:
23. Բազմացման հիմնական ձևերը՝ անսեռ, երկսեռ, պարտենոգենետիկ: Սեռական պրոցեսի էվոյուցիա:
24. Սեռական բազմացում: Սեռական բջիջներ՝ կառուցվածքը, ֆունկցիաները:
25. Սեռի որոշման կենսաբանական մեխանիզմները՝ քրոմոսոմային, գենոտիպային, ֆենոտիպային:
26. Բեղմնավորման ձևերը: Չարգացում առանց բեղմնավորման՝ կուսածնություն: Կուսածնության տեսակները:
27. Բազմացման ձևերի հերթափոխման երևույթը կենդանիների կենսացիկլում, դրա կենսաբանական նշանակությունը:
28. Հետսադմնային զարգացման ձևերը: Չարգացման ուղիղ և անուղակի ձևեր: Կերպարանափոխություն, դրա կենսաբանական նշանակությունը:
29. Թրթուրային փուլ, թրթուրների ձևերը և կենսաբանական նշանակությունը կենսացիկլում: Նեոտենիա:
30. Կենդանիների բազմազանությունը և դասակարգման ընդհանուր սկզբունքներն ու խնդիրները: Կենդանիների կարգաբանության ժամանակակից մեթոդները:
31. Տեսակը որպես կարգաբանության հիմնական միավոր: Տեսակի կենսաբանական և տիպոլոգիական կոնցեպցիան: Տեսակի չափանիշները: Ներ- և վերտեսակային խմբեր: Էնդեմիկ, ռեյիկտային, կոսմոպոլիտ կենդանատեսակներ:

32. Կենդանաբանական նոմենկլատուրայի հիմունքները: Անվանումներ: Ախտորոշում: Տիպային տեսակ: Տիպային սերիա: Նոմենկլատուրային էտիկա:
33. Նախակենդանիների ընդհանուր բնութագիրը:
34. Ադելֆորշավորների և Ctenophora տիպի ընդհանուր բնութագրերը, ֆիլոգենետիկ փոխհարաբերությունները, դերը կենդանական աշխարհի էվոլյուցիայում:
35. Տափակ որդերի ծագումը, ընդհանուր բնութագիրը, դասակարգումը:
36. Կլոր որդերի ծագումը, ընդհանուր բնութագիրը, դասակարգումը:
37. Օղակավոր որդերի ընդհանուր բնութագիրը, դասակարգումը և էվոլյուցիոն նշանակությունը:
38. Փափկամարմինների ծագումը, բազմազանությունը, դասակարգումը, ընդհանուր բնութագիրը:
39. Հողվածոտանիների ծագումը, բազմազանությունը, դասակարգումը, ընդհանուր բնութագիրը:
40. Խեցգետնակերպեր՝ բազմազանությունը, դասակարգումը, ընդհանուր բնութագիրը:
41. Սարդակերպեր՝ բազմազանությունը, դասակարգումը, ընդհանուր բնութագիրը:
42. Բազմոտանիներ՝ բազմազանությունը, դասակարգումը, ընդհանուր բնութագիրը:
43. Միջատներ՝ բազմազանությունը, դասակարգումը, ընդհանուր բնութագիրը:
44. Քորդավորների ծագումը, բազմազանությունը, դասակարգումը, ընդհանուր բնութագիրը:
45. Նշտարիկ: Նստակյաց կենսակերպը և դեգեներացիան: Անգանգերի ծագումը: Էկոո- և էնդոբրոնխիատա:
46. Ողնաշարավորների ենթատիպ՝ ծագումը, առանձնահատկությունները և ընդհանուր բնութագիրը:
47. Չկներ՝ ծագումը, բազմազանությունը, դասակարգումը, ընդհանուր բնութագիրը, բազմացման առանձնահատկությունները, հարմարվածությունը ջրային կենսակերպին:
48. Երկկենցաղները՝ որպես առաջին ցամաքային կենդանիներ: Երկկենցաղների ծագումը, բազմազանությունը, դասակարգումը, ընդհանուր բնութագիրը:
49. Ողնաշարավոր կենդանիների ցամաք դուրս գալը և ցամաքային կենսակերպին հարմարվելը:
50. Սողունների ծագումը, բազմազանությունը, դասակարգումը, ընդհանուր բնութագիրը, էվոլյուցիոն նշանակությունը:
51. Անամնիաներ և ամնիոտներ՝ նրանց համեմատական բնութագիրը:
52. Թռչունների բազմազանությունը, դասակարգումը, ընդհանուր բնութագիրը, հարմարվածության առանձնահատկությունները՝ կապված թռիչքի հետ:
53. Կաթնասունների ծագումը, էվոլյուցիան, ընդհանուր բնութագիրը:
54. Կենդանիները որպես մարդու առողջությամբ ռիսկի գործոն:
55. Վնասակար և օգտակար կենդանիներ: «Վնասատու» հասկացության համեմատական բնույթը:
56. Հայաստանի թունավոր կենդանիները:

57. Հայաստանի ֆաունայի առանձնահատկություններն ու համառոտ բնութագիրը:
58. Մակաբուծությունը որպես կենդանի օրգանիզմների փոխհարաբերությունների ձև: Մակաբուծության ծագումը և էվոլյուցիան: Մակաբուծների տարածվածությունը բնության մեջ:
59. Մակաբուծաբանության ուսումնասիրության ավանդական և ժամանակակից մեթոդները:
60. Մակաբուծների տեսակները ըստ տեղակայման վայրի և մակաբուծության տևողության /էկոտ և էնոտ մակաբուծներ, ժամանակավոր և մշտական մակաբուծներ/:
61. Մակաբուծների կառուցվածքային առանձնահատկությունները՝ կապված մակաբուծային կենսակերպի հետ: Ռեգրեսիվ և պրոգրեսիվ փոփոխություններ, ադապտացիա:
62. Տերը որպես մակաբուծի բնակության միջավայր: Մակաբուծի և տիրոջ փոխհարաբերությունները:
63. Մակաբուծի տիրոջ օրգանիզմ մուտք գործելու ուղիները: Տիրոջ օրգանիզմում մակաբուծի տեղափոխությունը և տեղակայումը տարբեր օրգաններում:
64. Մակաբուծների ախտածին ազդեցությունը տիրոջ օրգանիզմի վրա /մեխանիկական, տոքսիկ, տրոֆիկ, ինոկույացիոն, ալերգիկ/ և տիրոջ հակաազդեցության ռեակցիան մակաբուծի վրա:
65. Բմունիտետի երևույթը մակաբուծային հիվանդությունների ժամանակ: Տիրոջ օրգանիզմի իմունակենսաբանական վիճակի ազդեցությունը ինվազիոն հիվանդությունների ընթացքի վրա:
66. Մակաբուծների տերերի տեսակները /վերջնական, միջնորդ, լրացուցիչ միջնորդ, պահեստային/:
67. Հասկացություն բիո- և գեոհելմինթների մասին:
68. Երիզորդների թրթուրային ձևերը և նրանց կառուցվածքը:
69. Մակաբուծների զարգացումը տիրափոխությամբ: Մակաբուծների տերերի տեսակները /վերջնական, միջնորդ, լրացուցիչ միջնորդ, պահեստային/:
70. Մակաբուծների միջանկյնա տերերը: Փափկամարմինները, տզերը, միջատները և այլ կենդանիները որպես մակաբուծների միջանկյալ տեր:
71. Սերունդների հերթափոխությունը մակաբուծների կենսակերպում:
72. Մակաբուծների բազմացումը, կյանքի տևողությունը, նրանց քանակը կարգավորող գործոնները:
73. Մակաբուծային հիվանդությունների ախտորոշման եղանակները:
74. Զոոնոզներ: Անթրոպոզոոնոզներ: Մարդկանց և կենդանիների տրանսմիսիվ հիվանդությունները:
75. Մարդու և կենդանիների տրանսմիսիվ հիվանդությունները: Մակաբուծային հիվանդությունների բնական օջախականությունը:
76. Մակաբուծային հիվանդությունների համաճարակաբանությունը. Ինվազիայի էքստենսիվությունը և ինտենսիվությունը: Սուպերինվազիա և ռեինվազիա:
77. Մակաբուծային հիվանդությունների հասցրած վնասները և դրանց գնահատումը:

78. Մակաբուծային հիվանդությունների դեմ պայքարի հիմնական սկզբունքները:
79. Մակաբուծային հիվանդությունների դեմ կանխարգելիչ միջոցառումներ, կարանտին, պայքարի ագրոտեխնիկական և քիմիական եղանակներ:
80. Հասկացություն բնակության միջավայրի մասին: Օրգանիզմների գոյության միջավայրերը և պայմանները:
81. Միջավայրի հիմնական էկոլոգիական գործոնները և դրանց դասակարգումը: Օրգանիզմների վրա էկոլոգիական գործոնների ազդեցության ընդհանուր օրինաչափությունները (օպտիմումի կանոն, էկոլոգիական տոլերանտություն, գործոնների փոխազդեցություն, սահմանափակող գործոններ):
82. Օրգանիզմների հարմարվելը միջավայրի պայմաններին: Կենսացիկլերը և միջավայրի պայմանների սեզոնայնությունը՝ ձմեռային և ամառային քուն, դիապաուզա, չու, այլն: Լուսապարբերականություն:
83. Հասկացություն արեալի մասին: Կենդանիների տարաբաշխումը արեալի ներսում:
84. Վերօրգանիզմային համակարգեր՝ պոպուլյացիա, տեսակ, բիոցենոզ, էկոհամակարգ:
85. Պոպուլյացիա: Պոպուլյացիայի գենետիկական և էկոլոգիական բնութագիրը:
86. Հասկացություն կենսացենոզի, կենսաերկրացենոզի և էկոհամակարգի մասին:
87. Կենսացենոզ, էկոհամակարգ, դրանց գործունեության սկզբունքներն ու կառուցվածքը:
88. Էներգիայի և նյութերի հոսքը էկոհամակարգերում: Էկոլոգիական բուրգի կանոն:
89. Կենդանիների հիմնական կերային խմբերը՝ բուսակեր, գիշատիչ, սապրոֆագ, նեկրոֆագ և այլն: Կենդանիների տրոֆոէներգետիկ դերի քանակական գնահատումը էկոհամակարգերում:
90. Կենդանի օրգանիզմների փոխհարաբերությունների ձևերը: Ներտեսակային փոխհարաբերությունների ձևերը:
91. Կենդանի օրգանիզմների փոխհարաբերությունների ձևերը: Միջտեսակային փոխհարաբերությունների ձևերը:
92. Էկոհամակարգերի արդյունավետությունը: Առաջնային և երկրորդային արդյունավետություն: Առաջնային արդյունավետության որոշման մեթոդները:
93. Ցիկլիկ և ուղղորդված փոփոխությունները էկոհամակարգերում (ֆլուկտուացիա, սուկցեսսիա, էվոյուցիա):
94. Բնական և արհեստական էկոհամակարգեր: Ազդեցենոզ:
95. Հասկացություն լանդշաֆտների մասին: Հայաստանի լանդշաֆտային գոտիները:
96. Ցամաքային էկոհամակարգեր: Հայաստանի ցամաքային էկոհամակարգերը:
97. Հիդրոէկոհամակարգեր: Բնական և արհեստական ջրային էկոհամակարգեր:
98. Հիդրոբիոտոնների սննդառության տիպերը՝ ավտոտրոֆ, հետերոտրոֆ: Մնդային էլեկտիվություն: Կենսական ձևեր: Պլանկտոն: Նեկտոն: Բենթոս: Պերիֆիտոն:
99. Ճահիճների՝ որպես էկոհամակարգի՝ բնութագիրը: Ճահիճների կենսաբազմազանությունը: Հայաստանի գերխոնավ տարածքները:
100. Հայաստանի Հանրապետության ջրային ռեսուրսներն ու դրանց պահպանությունը: Սևանա լիճ: Սևանի հիմնախնդիրը:

101. Հայաստանի Հանրապետության հողային ծածկույթը և պահպանությունը:
102. Հայաստանի անտառային էկոհամակարգերը և պահպանության խնդիրները:
103. Մթնոլորտային օդի պահպանության հիմնախնդիրը Հայաստանի Հանրապետությունում:
104. Կենսոլորտը որպես համամոլորակային էկոհամակարգ: Կենսոլորտի կառուցվածքը և կազմավորման օրինաչափությունները: Կենսոլորտի սահմանները:
105. Կենսոլորտում նյութերի շրջապտույտը (ածխածնի, թթվածնի, ազոտի, ֆոսֆորի և ծծմբի շրջապտույտներ):
106. Բնական նշանները և դրանց դասակարգումը: Էկոլոգիական անվտանգություն:
107. Կենսոլորտի էվոլյուցիա: Նոոսֆերա:
108. Մարդը որպես կենդանաշխարհագրական գործոն: Մարդու ազդեցությունը բնական համակեցությունների վրա և դրանց պահպանությունը: Կարմիր գիրք: Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ (ԲՀՊՏ-ներ):
109. Միջավայրի որակը: Կենսախնդիկացիա:
110. Շրջակա միջավայրի աղտոտման հետ կապված առողջապահական հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում:
111. Կենդանիների կլիամայավարժեցում՝ արդյունքները և հետևանքները: Հայաստանում կլիամայավարժեցրած կենդանիները:
112. Որսորդություն՝ դրական և բացասական կողմերը, որսագողություն:
113. Օտարածին և ինվազիվ տեսակներ՝ տարբերությունները, և վտանգները բնիկ տեսակների համար:
114. Գյուղատնտեսական վնասատուների դեմ պայքարի բացասական հետևանքները:
115. Պայքարի անվտանգ միջոցներ՝ հասկացություն կենսաբանական պայքարի մասին: Գիշատիչների և մակաբույծների դերը կենսաբանական պայքարում: